

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра технологій харчових виробництв і ресторанного господарства

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Безпека життєдіяльності та охорона праці»
на 2025-2026 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс, семестр
Освітня програма/спеціалізація	Товарознавство і торговельне підприємництво; Експертиза та митна справа
Спеціальність	D7 Торгівля
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Ступінь вищої освіти	бакалавр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Молчанова Наталія Юріївна
к.т.н., доцент
доцент кафедри

Контактний телефон	+38-066-351-15-40
Електронна адреса	nemonn@ukr.net
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна пн.-пт. з 15.00-17.00 он-лайн: електронною поштою, пн.-пт. з 10.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	https://lms.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=4282

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій та природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.
Тривалість	3 кредити ЄКТС/90 годин (лекції 12 год., практичні 18 год., самостійна робота 60 год.).
Форми та методи навчання	Лекції та практичні заняття в аудиторії та дистанційно, самостійна робота поза розкладом. Методи формування умінь і навичок, зв'язку навчання з життям, узагальнення інформації та контролю і перевірки
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичних робіт; доповіді з рефератами та їх обговорення; тестування; поточна модульна робота. Підсумковий контроль: залік.
Базові знання	Наявність знань з гуманітарних, природничих, інженерних наук, наук про людину та про суспільство в межах базової середньої освіти
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
ПР08. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних структур.	ЗК02. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. ЗК09. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. Безпека життєдіяльності		
Тема 1. Нормативно-правові основи безпеки людини на виробництві і у побуті. Міжнародні стандарти безпеки.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи	Проаналізувати сучасний стан безпеки життєдіяльності та охорони праці в Україні та світі. Сформувати перелік основних термінів і понять у цій галузі та дайте їм визначення. Розглянути класифікацію шкідливих і небезпечних виробничих чинників та поясніть їх вплив на людину. Обґрунтуйте роль культури безпеки в суспільстві та визначте її значення для національної безпеки. Наведіть приклади застосування системного підходу в забезпеченні безпеки життєдіяльності. Ознайомтеся з нормативно-правовими актами України з охорони праці, визначте їх основні вимоги та принципи. Дослідіть міжнародні стандарти безпеки та порівняйте їх із національними стандартами України. Проаналізуйте гарантії прав працівників на безпечні умови праці та механізми їх реалізації. Розгляньте особливості охорони праці для жінок, неповнолітніх і людей з інвалідністю. Визначте види відповідальності за порушення законодавства з охорони праці та наведіть приклади з судової практики.
Тема 2. Види небезпек та шляхи забезпечення безпеки. Методи оцінки небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичної роботи; завдання самостійної роботи	Підготувати доповіді на теми: «Класифікація небезпек», «Наймасштабніші лиха останніх часів». Розв'язання кросворду. Підготувати доповіді на тему: «Щоденні потенційні небезпеки на шляху до ... (вказаного викладачем об'єкту)» Дослідіть основні види небезпек: природні, техногенні та соціально-політичні. Проаналізуйте найбільш поширені природні катастрофи (землетруси, повені, зсуви) та їхній вплив на безпеку людини. Визначте основні біологічні загрози, включаючи пандемії та масові отруєння, та охарактеризуйте їх наслідки. Проаналізуйте соціальні небезпеки, такі як тероризм, корупція, маніпуляція свідомістю, шкідливі звички та їхній вплив на суспільство. Ознайомтеся з основними принципами забезпечення безпеки та визначте їхню роль у зменшенні ризиків. Проаналізуйте систему забезпечення безпеки в різних сферах діяльності, зокрема на виробництві та в побуті. Дослідіть методи нормування небезпечних та шкідливих факторів і їхній вплив на зменшення загроз. Дослідіть основні підходи до розрахунку ризику та його впливу на безпеку людини й довкілля. Проаналізуйте поняття прийнятного ризику та методи його визначення. Розгляньте концепцію гранично допустимого впливу шкідливих факторів на людину. Проаналізуйте сучасні методи

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		інструментальної оцінки небезпек, зокрема дозиметричний контроль і органолептичні методи.
Модуль 2. Охорона праці		
Тема 3. Охорона праці в сучасних умовах	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичної роботи; завдання самостійної роботи	Підготувати доповіді на теми: «Законодавча база охорони праці в Україні»; «Відповідальність роботодавців з питань охорони праці». Ознайомтеся з основними принципами охорони праці та їхньою роллю в забезпеченні безпеки працівників. Дослідіть законодавчі основи охорони праці в Україні, зокрема Конституційні положення та нормативно-правові акти. Проаналізуйте пільги та компенсації для працівників, зайнятих у важких та шкідливих умовах. Вивчіть особливості охорони праці жінок, неповнолітніх та осіб з інвалідністю. Розгляньте відповідальність працівників та посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці.
Тема 4. Психологічні процеси та закони, що управляють трудовою діяльністю	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичних робіт; завдання самостійної роботи	Підготувати доповідь на тему: «Фізіологічні та психологічні основи трудового процесу». Ознайомтеся з фізіологічними та психологічними основами трудового процесу. Вивчіть основні фактори, що впливають на працездатність людини, та методи профілактики втоми. Дослідіть роль центральної нервової системи в регулюванні трудової діяльності та вплив режиму праці й відпочинку на продуктивність.
Тема 5. Організація роботи з охорони праці	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичних робіт; завдання самостійної роботи	Підготувати доповіді на теми: «Методи та порядок розслідування нещасного випадку на виробництві», «Статистика та аналіз травматизму на виробництві». Опрацювати форми нагляду за станом охорони праці Ознайомтеся з організаційними основами охорони праці, зокрема зі структурою управління охороною праці на підприємствах. Дослідіть функції служби охорони праці, її статус та підпорядкованість. Проаналізуйте роль комісії з питань охорони праці та механізми громадського контролю за дотриманням законодавства. Вивчіть види навчання та перевірки знань з питань охорони праці. Розгляньте порядок стажування та допуску працівників до самостійної роботи. Ознайомтеся з видами виробничого травматизму, професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві. Дослідіть основні причини та фактори, що спричиняють ці явища, а також заходи профілактики. Вивчіть нормативні акти, що регулюють порядок розслідування нещасних випадків. Проаналізуйте методи оцінки стану

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		травматизму та розробіть пропозиції щодо покращення безпеки на робочих місцях.
Тема 6. Основи гігієни праці. Основи виробничої санітарії. Медичні огляди	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичних робіт; завдання самостійної роботи	Підготувати доповідь на тему: «Методи та способи захисту від шкідливих та небезпечних факторів виробництва». Підготувати доповідь на тему: «Атестація робочих місць». Ознайомтеся з класифікацією шкідливих та небезпечних виробничих факторів. Дослідіть основні методи захисту працівників від впливу несприятливих факторів (шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань тощо). Вивчіть види вентиляції та їх роль у підтримці належного мікроклімату на виробництві. З'ясуйте принципи нормування освітлення та повітряного середовища робочої зони. Проаналізувати основні заходи забезпечення виробничої безпеки та їх вплив на здоров'я працівників. Дослідити методи захисту від шуму та вібрації на сучасних підприємствах. Охарактеризувати види медичних оглядів, їх значення та порядок проведення. Вивчити нормативно-правові акти щодо охорони праці та медичних оглядів працівників.
Тема 7. Електробезпека	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичних робіт; завдання самостійної роботи	Підготувати доповідь на тему: «Природа електричного струму та його фізіологічні особливості впливу на організм людини». Проаналізувати вплив електричного струму на організм людини та визначити основні фактори ризику. Дослідити сучасні методи захисту від ураження електричним струмом на виробництві. Ознайомитися з нормативними вимогами щодо електробезпеки та правилами експлуатації електроустановок. Розглянути основні правила надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.
Тема 8. Основи пожежної і вибухової безпеки виробництва	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичних робіт; завдання самостійної роботи	Підготувати доповідь на тему: «Антипірени та засоби первинного пожежогасіння». Дослідити категорії приміщень за вибухопожежною небезпекою та визначити особливості їхнього захисту. Ознайомитися з видами засобів пожежогасіння та їхньою ефективністю в різних умовах. Вивчити основні нормативно-правові акти щодо забезпечення пожежної безпеки виробничих об'єктів. Розглянути алгоритм дій персоналу при виникненні пожежі на підприємстві.
Тема 9. Надзвичайні ситуації техногенного характеру у світі та в Україні	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання практичних робіт; завдання самостійної роботи; поточна модульна робота	Підготувати реферат на тему: «Організація захисту населення від надзвичайних ситуацій техногенного походження». Дослідити та проаналізувати основні техногенні катастрофи, що сталися у світі та Україні, їхні причини та наслідки. Особливу увагу звернути на Чорнобильську

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		катастрофу, вибухи на промислових об'єктах та аварії на гідротехнічних спорудах. Розглянути державну систему цивільного захисту в Україні та міжнародні стандарти безпеки. Окремо вивчити механізми запобігання терористичним загрозам та надзвичайним ситуаціям техногенного характеру.

Інформаційні джерела

1. Закон України «Про охорону праці». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
2. Кодекс цивільного захисту України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
3. ДСТУ ISO 14001:2015 (ISO 14001:2015, IDT) Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування.
4. ДСТУ OHSAS 18002:2015 Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001:2007 (OHSAS 18002:2008, IDT).
5. ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT).
6. ДСТУ ISO 26000:2019 Настанови щодо соціальної відповідальності (ISO 26000:2010, IDT).
7. BS 18004: 2008 Керівництво для досягнення ефективності системи менеджменту професійного здоров'я і безпеки.
8. МОТ-СУОТ 2001 Настанова з систем управління охороною праці (ILO-OSH 2001).
9. Про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці [Електронний ресурс] : МОП 187. – Чинний від 2006-06-15. – Брюссель. : Міжнародна організація праці, 2006. – URL: https://ilo.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay/alma993962303402676/41ILO_INST:41ILO_V2. – (Конвенція ; Міжнародний документ).
10. ISO 3941:2007 Класифікація пожеж.
11. Директива 2000/39/ЄС від 08.06.2000 що засновує перший перелік гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин в повітрі робочої зони в рамках впровадження Директиви Ради 98/24/ЄС про захист здоров'я та забезпечення безпеки працівників при роботі, пов'язаній з використанням хімічних речовин на робочих місцях.
12. Постанова КМУ від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
13. Постанова КМУ від 01.08.1992 № 442 (зі змінами від 30.06.2023 № 660) «Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці».
14. Правила техногенної безпеки (Наказ Міністерства внутрішніх справ України 05 листопада 2018 року № 879).
15. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 337
16. ДСТУ 2272:2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять.
17. ДСТУ 3675-98 Пожежна техніка. Вогнегасники переносні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань. Зі Зміною № 1 (ІПС № 8-2004).
18. ДСТУ 3734-98 Вогнегасники пересувні. Загальні технічні вимоги (ГОСТ 30612-99).
19. ДСТУ 4297:2004 Пожежна техніка. Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги.

20. ДСТУ Б В.1.1-36:2016 Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою.
21. НАПБ А.01.001-2014 Правила пожежної безпеки в Україні.
22. ДБН В.2.5-28:2018 Природне і штучне освітлення.
23. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування.
24. ДБН В.1.1-7:2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги.
25. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
26. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
27. НПАОП 0.00-4.15-98 Положення про розробку інструкцій з охорони праці.
28. НПАОП 0.00-4.21-04 Типове положення про службу охорони праці.
29. НПАОП 40.1-1.21-98 (ДНАОП 0.00-1.21-98) Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.
30. НПАОП 40.1-1.32-01 (ДНАОП 0.00-1.32-01) Правила будови електроустановок. Електрообладкування спеціальних установок.
31. НПАОП 40.1-1.01-97 Правила безпечної експлуатації електроустановок (ДНАОП 1.1.10-1.01-97).
32. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – 308 с. Режим доступу: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/064659a3-311c-4355-b1c4-47647cc9038c/content>
33. Грибан В.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці у схемах: навч. посіб. / В.Г. Грибан, Д.Г. Казначєєв, О.І. Бойко. – Дніпро : ДДУВС, 2019. – 228 с. Режим доступу: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4378/1/%d0%91%d0%96%d0%94%20%d1%82%d0%b0%20%d0%9e%d0%9f%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b0.pdf>
34. Молчанова Н., Гасій О., Гасій Г., Сарапин В., Ткаченко А. (2023). Безпека освітнього процесу як невід'ємна складова якості освітніх послуг. Вісник науки та освіти. Вип. 9 (15). С. 547-560. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9\(15\)-547-560](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9(15)-547-560)
35. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». Режим доступу: <https://ohoronapraci.kiev.ua/>

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, ресурси Інтернету.

Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу з навчальної дисципліни, яке включає перелік конкретних програмних продуктів – відсутнє.

Дистанційний курс Безпека: Безпека життєдіяльності. Основи охорони праці», який розміщено у програмній оболонці Moodle на платформі Центру дистанційного навчання ПУЕТ (<https://el.puet.edu.ua/>).

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Політика оцінювання здобувачів вищої освіти: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Положення про організацію освітнього процесу [polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-1.pdf](https://el.puet.edu.ua/ukr/napravlenie/123456789/4378/1/%d0%91%d0%96%d0%94%20%d1%82%d0%b0%20%d0%9e%d0%9f%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b0.pdf)

Положення про порядок та критерії оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів вищої освіти [polozh por kryt ocinyuvannya.pdf](https://el.puet.edu.ua/ukr/napravlenie/123456789/4378/1/%d0%91%d0%96%d0%94%20%d1%82%d0%b0%20%d0%9e%d0%9f%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b0.pdf)

Порядок ліквідації здобувачами вищої освіти академічної заборгованості [por-likvid-akad-zaborgovanosti.pdf](https://el.puet.edu.ua/ukr/napravlenie/123456789/4378/1/%d0%91%d0%96%d0%94%20%d1%82%d0%b0%20%d0%9e%d0%9f%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%ba%d0%b0.pdf).

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності: студенти мають свідомо дотримуватися академічної доброчесності; не допускати списування (один в одного, з власноруч написаного тексту, друкованого або електронного носія інформації тощо) під час виконання індивідуальних навчальних завдань та дидактичних тестів; якісно оформлювати посилання на джерела інформації при написанні доповідей, підготовки презентацій, тез тощо В ПУЕТ діють:

Кодекс честі студента https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/kodeks_chesti_studenta.pdf

Положення про академічну доброчесність [polozh akadem dobrochesnist.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_akadem_dobrochesnist.pdf)

Положення про запобігання випадків академічного плагіату [polozhennya-pro-zapobigannyavypadkam-akademichnogo-plagiatu.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-zapobigannyavypadkam-akademichnogo-plagiatu.pdf)

Політика визнання результатів навчання визначена такими документами:

Положення про порядок перезарахування результатів навчання, здобутих в іноземних та вітчизняних закладах освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_perezarah_rez_zvo.pdf .

Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти [polozh pro akademichnu mobilnist.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_pro_akademichnu_mobilnist.pdf)

Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти [polozh-vyznan-rezv-informal-neformal.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh-vyznan-rezv-informal-neformal.pdf)

інфографіка (розділ Освіта/Організація освітнього процесу/Неформальна освіта) <https://puet.edu.ua/neformalna-osvita/>.

Політика вирішення конфліктних ситуацій: Положення про правила вирішення конфліктних ситуацій [polozhennya-pro-pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuaczij-u-puet.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuaczij-u-puet.pdf)

Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю у формі екзамену [polozh pro apel pidscontr.pdf](https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh-pro-apel-pidscontr.pdf)

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/>

Політика підтримки учасників освітнього процесу:

Психологічна служба: <http://puet.edu.ua/psychologichna-pidtrymka-v-puet/>

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ <https://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet/>

Уповноважений з прав корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/>

Безпека освітнього середовища: Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у вкладці «Безпека життєдіяльності» <http://puet.edu.ua/pro-puet/bezpeka-zhyttyedyialnosti/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-2): захист домашнього/самостійного завдання (3 бали за заняття); виконання навчальних/практичних завдань (4 бали за заняття); тестування (2 бали за тему), поточна модульна робота (4 бали)	22
Модуль 2 (теми 3-9): захист домашнього/самостійного завдання (3 бали за заняття); виконання навчальних/практичних завдань (4 бали за заняття); тестування (2 бали за тему) (поточна модульна робота (5 бали)	68
Підсумкове тестування	10
Разом	100

Примітка: За додаткові види навчальних робіт студент може отримати додаткові бали (за участь у науковій роботі, олімпіаді тощо 20 балів), що додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

**Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення
навчальної дисципліни**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни